

Yusuf (aleyhisselam) Kissasından Ders Niteliğinde Faydalar

Ömer Faruk

6 Nis, 2025

<https://ilimvecihat.com>

بسم الله الرحمن الرحيم، الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على رسولنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين

Yusuf (aleyhisselam) kıssasından yüzlerce fayda çıkarılabilir. Bu çalışmamda özellikle ders ve ibret niteliğinde olan ve ilk bakışta anlaşılamayan faydaları göstermek istedim. Amacım, Kur'ân'a olan muhabbetimizin ve onu okumaya, anlamaya ve üzerinde tefekkür etmeye şevkimizin artmasıdır. Rabbimden bu amelimi kabul etmesini ve faydalı kılmasını niyaz ediyorum.

1)

Yusuf 13:

“(Yakub) dedi ki: ‘‘Onu (Yusuf’u) götürmeniz gerçekten beni üzer ve siz ondan gafilken (farkında değilken) onu kurdun yemesinden korkuyorum.’’

Yakub (aleyhisselam) böyle diyerek aslında onlara kullanacakları bir mazeret/bahane öğretmiş oldu. Ve oğulları, babalarının korktuğu şeyi yalanlarında kullanarak *“onu kurt yedi”* dediler.

Bir kimse hakkında şüpheliysek, güvenmiyor, kötülük yapmasından endişe ediyorsak o kimseye aleyhimize kullanabileceği bir söz söylememeliyiz.

2)

Yusuf 20:

‘‘Onu (Yusuf’u) düşük/basit bir fiyata, sayılı birkaç dirheme sattılar. Ona karşı isteksiz idiler (Onu önemsemediler, değer vermediler.)’’

Yusuf ki, babası Yakub, Onun babası İshak, Onun babası İbrahim (aleyhimusselam).

İnsanlar değerini bilmiyorlarsa üzülme! Bugün sana değer vermeyenlerin yanında yarın değerli olursun.

3)

Yusuf 24:

‘‘Bu şekilde ondan (Yusuf’tan) kötülüğü ve fuhşu geri çevirmek için (onu iffet üzere sabit kıldık.) Çünkü O, İHLASLI kullarımızdandı.’’

İhlas, kadın fitnesinden, gözü haramdan koruyan bir etkidir. Amellerimizde ne kadar ihlaslı olursak o oranda bu fitneyi reddedebiliriz.

4)

Yusuf 30:

“Şehirdeki birtakım kadınlar dediler ki: “Aziz’in karısı genç hizmetçisinin nefsinden murad almak istiyormuş. Yusuf’un sevdası onun gönlünü kaplamış. Biz onu gerçekten apaçık bir sapıklık/şaşkınlık içinde görüyoruz.”

Bir müslümanın günahını insanlardan gizlemeyip, hiçbir gereklilik ve fayda olmadığı, başkasına bir zarar gelmeyeceği, bir fesad oluşmayacağı halde başkasına anlatarak açığa çıkarmak, dedikodusunu yapmak, cahil ve hasta kalpli kimselerin özelliğidir.

5)

Yusuf 36:

“Onunla birlikte zindana iki de genç girdi... (Dediler ki) biz seni İYİLİK YAPANLARDAN görüyoruz.”

Yusuf (*aleyhisselam*) iki zindan arkadaşını, konuşmasıyla Tevhide davet etmeden önce ahlakıyla, güzel davranışıyla davet etmişti. Böylelikle davet öncesi onların güvenini kazanmıştı.

6)

Yusuf 43:

“Kral dedi ki: “Ben (rüyamda) yedi besili inek görüyorum ki...”

Kral “rüyamda gördüm” demedi, “görüyorum” dedi. Yani bu rüyayı tekrarlanarak görmüş.

Tekraren görülen bir rüya önemsenmeli, dikkate alınmalıdır. Böyle bir rüya, tabir edilmeye değer bir rüyadır.

7)

Yusuf 44:

“(Kral, kavminden ileri gelenlere rüyasını anlatınca) Dediler ki: “(Bunlar) karmakarışık rüyalarıdır. Biz böyle rüyaların yorumunu bilenler değiliz.”

Kralın rüyasına karmakarışık diyerek bilmedikleri bir konuda kesin konuştular. Eğer kral onları dinleyip rüyasını önemsemeseydi, Mısır halkı kıtlık senelerine hazırlıksız yakalanacaktı. İlimsizce konuşmak felaketlere yol açar.

8)

Yusuf 46:

“Yusuf! Ey çok doğru sözlü! Bize... (rüya) hakkında FETVA VER...”

Rüya tabir etmek bir fetvadır. Rüya yorumlamayı bilmeyen kimsenin rüyalar

hakkında konuşması caiz değildir. Helal-haram hakkında ilimsizce fetva vermek gibi rüyayı ilim olmadan tabir etmek de günahdır.

9)

(Yusuf 47-49)

Zindanda bulunan Yusuf (*aleyhisselam*)'ın yanına gelinip Ondan kralın rüyasını yorumlaması istendiğinde, bu durumu fırsat bilip kendi özel maslahatını düşünerek kralla görüşmeyi, hapisten çıkarılmasını ön şart koşmadı. O, genelin maslahatını önceleyip direk rüyayı yorumlayarak Mısır halkının kurtulmasına vesile oldu.

Fıkhî Kaide: *“Genel maslahat, özel maslahatın önüne geçirilir.”*

10)

Yusuf 50:

“Kral: "Onu bana getirin" dedi. Elçi Ona gelince (Yusuf) dedi ki: "Efendine dön de ona: Ellerini kesen o kadınların durumu neydi diye sor. Şüphesiz Rabbim onların hilesini bilendir.”

Kral, Yusuf (*aleyhisselam*)'ın tabirini çok beğenince yanına çağırdı. Lakin O, hemen hapisten çıkmak istemedi. Evvela adil bir şekilde yargılanıp kendisine atılan iftiradan beri/suçsuz olduğunun insanlar önünde ortaya çıkmasını istedi.

Burada 2 ders var:

- 1) İnsanın onuru/itibarı, bedeninden ve keza malından daha değerlidir. Kişinin onuruna zarar gelmesi, bedenine ve malına gelen zarardan daha ağırdır.
- 2) Bir davetçi toplum içinde kötü biliniyorsa, bundan temizlenip itibarını geri kazanmadan davetçi kimliğiyle insanların önüne çıkmamalıdır.

11)

Yusuf 55:

“(Yusuf) dedi ki: "Beni ülkenin hazinelerinin başına getir. Çünkü ben (onları) iyi bir koruyucu ve (yönetmesini) iyi bilenim.”

Faydalar:

- 1) Devlet işlerinin yönetiminde gerekli vasıflar ilim ve emanettir.
- 2) İstifade etsinler diye bir kimse kendisini tanıtabilir, öne çıkarabilir.

İkinci fayda ile alakalı geniş bilgi için şu dersi tavsiye ederim:

<https://www.youtube.com/watch?v=EplmM1Nyg9A&list=PLGX-JuAkKNMyjYubl-QAuOK33rYRv89Er&index=34>

12)

Yusuf 67:

“Ve dedi ki: “Ey oğullarım! (Mısır’a) bir kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin...”

Yakub (*aleyhisselam*) oğullarını Mısır’a yolcularken onları böyle tembihledi. Çünkü oğulları, kuvvetli, uzun boylu, görünüşleri güzel kimselerdi. 11 kişi olarak hepsi birden tek kapıdan girdiklerinde dikkatleri üzerlerine çekip nazar değebilir endişesiyle onlara ikişerli üçerli gruplara dağılarak şehrin farklı kapılarından girmelerini öğütledi.

Oğullarına bunu nasihat etmesinin bir sebebi de şüphe uyandırmamalarıdır. Zira bu şekilde girdiklerinde -casusluk, hırsızlık gibi- kötü niyetli olabilecekleri düşünülerek tutuklanabilirler veya Yusuf (*aleyhisselam*)’ın yanına ulaşamazlardı.

Kişi mümkün olduğunca kendisi hakkında şüphe uyandıracak şekilde hareket etmemelidir. Ömer (*radiyallahu anh*) şöyle demiştir: “Kim kendisini töhmetlere/şüphelere açık bırakırsa, kendisine sui zan eden kimseyi kınamasın.”

13)

Yusuf 77:

“(Yusuf’un kardeşleri) dediler ki: “Şayet o (Bünyamin) çalmışsa, bundan önce onun bir kardeşi de çalmıştı.”

İsrail’in (yani Yakub *aleyhisselam*)’ın oğulları uzun yıllar geçmesine rağmen Yusuf (*aleyhisselam*)’a yaptıkları kötülükten hala tevbe etmemiş, Ona karşı kinleri gitmemiş ve ona hırsızlık yaptığı iftirasında bulunmuşlardı.

Surenin 8. ayetinden 18. ayetine kadar okunduğu zaman, İsrailoğullarında haset, merhametsizlik, yalan söylemek, kandırmak, verdikleri sözde durmamak, ihanet etmek vasıfları görülür.

Tarihlerinin hemen her safhasında İsrailoğulları soyunda bu vasıflar bulunmaktadır. İsrailoğulları kavmi bir dönem düzelmişlerse de bu çok az olmuş ve kısa sürmüştür.

Günümüz Yahudilerinin az bir kısmı İsrailoğulları soyundan gelse de çoğu böyle değildir. Ama nihayetinde benimsedikleri Yahudilik dininin kaynağı İsrailoğulları olduğu için din ataları olmakta ve onlarla övünmektedirler. Böylece hükmen İsrailoğullarından sayılırlar.

Atalarındaki bu karakterler günümüz Yahudilerinde de açık bir şekilde görülmektedir.

14)

Yusuf 78:

“(Yusuf’un kardeşleri O’na) Dediler ki: "Ey Aziz! Gerçek şu ki, onun ihtiyar, yaşı büyük bir babası var. Onun yerine bizden birisini al/alıkoy. Muhakkak ki biz seni iyilik yapanlardan görüyoruz."

Yusuf (*aleyhisselam*) devlet hazinesini yönetme makamındayken kardeşleri Ona: “Biz seni iyilik yapanlardan görüyoruz” dediler. Bundan önce de hapiste iken zindan arkadaşları Ona aynısını söylemişlerdi. (Bkz: Yusuf 36)

Makam, mevki, mal Yusuf (*aleyhisselam*)’ı değiştirmemiş, eski hali üzere kalmıştı.

15)

Yusuf 79:

“(Yusuf) dedi ki: ‘‘Malımızı yanında bulduğumuz kimseden başkasını almaktan/tutmaktan Allah'a sığınırız. O takdirde biz gerçekten zalimler oluruz.’’

Kralın su kabı Bünyamin’in yükünde bulunup kardeşleri onun yerine kendilerinden birinin alınmasını isteyince Yusuf (*aleyhisselam*) onlara böyle demişti.

Görünürde Bünyamin hırsızlık yapmışsa da Yusuf (*aleyhisselam*) onun çalmadığını bildiği için “malımızı çalan kimseden başkasını...” demedi de “malımızı yanında bulduğumuz kimseden başkasını...” dedi.

Birisi hakkında konuşurken cümlelerimize dikkat etmeli, düşünerek konuşmalı, hakkına girmemeye, onu incitmemeye özen göstermeliyiz.

16)

Yusuf 83:

“(Babaları) dedi ki: "Hayır, nefisleriniz sizi aldatıp (böyle kötü) bir işi yapmaya sürüklemiş. Artık (bana düşen) güzel bir sabırdır. Umulur ki Allah, onların hepsini bana getirir. Şüphesiz ki O, hakkıyla bilendir, her şeyi hikmetle yapandır.”

Yusuf (*aleyhisselam*)’ın kardeşleri babalarına Bünyamin’in hırsızlık yaptığını, inanmazsa Mısır halkına ve beraberinde geldikleri kabileye sorabileceğini söyleyince Yakub (*aleyhisselam*) onlara böyle demişti.

Ayette Dikkat Çeken 3 Nokta

1) Kardeşleri bu sefer yalan söylememişlerdi. Zira görünürde Bünyamin hırsızlık yapmıştı. Ancak onlar, önceden babalarına yalan söyledikleri ve böylece kendilerini töhmet/şüphe yerine koyup güvenlerini kaybettikleri için babaları onlara inanmak istemedi. Bilakis onları, Yusuf (*aleyhisselam*)’a yaptıkları gibi Bünyamin’e de komplo

kurmakla itham etti.

Kim yalanla bilinirse, doğru konuşsa da inanılmaz. Bu kimse sadece kendini kınamalıdır.

2) Yakub (*aleyhisselam*), musibetine yeni bir musibet eklenip hüznü daha da şiddetlendiğinde "bana düşen güzel bir sabırdır" dedi.

Güzel sabır, normal/sıradan sabırdan farklıdır. Güzel sabır, musibeti kerih görmeyip bilakis Allah'ın bu kaderine razı olmakla, hiç kimseye şikâyet etmemekle birlikte olan sabırdır ve keza bundan daha üst mertebe olarak Allah'a şükretmekle birlikte sabretmektir.

3) Yakub (*aleyhisselam*) 20 seneden fazla bir zaman Yusuf (*aleyhisselam*)'dan ayrı kalmasına ve Onun ölmediğine dair kesin bir bilgisi olmamasına, nerede olduğunu bilmemesine rağmen "Umulur ki Allah, onların hepsini (Yusuf'u, Bünyamin'i ve Bünyamin için Mısırda kalan en büyük kardeşinizi) bana getirir" dedi. Allah'a karşı hüsnü zan etti, Rabbine olan zannını ve umudunu güçlü tuttu, Ondan ümidini kesmedi.

17)

Yusuf 84:

"(Yakub): "Ey Yusuf'a olan şiddetli hüznüm!" dedi. Üzüntüden (ağlamaktan) gözleri beyazladı. O artık kederini içine atıyordu (insanlardan gizliyordu.)"

Ayrılığın uzaması, üzerinden seneler geçmesi gözün nurunu söndürebilir, ama sevginin nârını (ateşini) söndüremez.

Kuşeyrî (*rahimehullah*) tefsirinde şunları kaydetmiştir: "Denilir ki, Yakub (*aleyhisselam*)'ın görmesini kaybetmesi, Yusuf'tan başkasını görmemek içindi (bu yüzden görmemeyi tercih etmişti.) Zira sevene, ayrı kaldığı zaman sevdiğinden başkasını görmekten daha ağır bir şey yoktur. Bu manada şair şöyle demiştir:

"Sizi görmeyeceğimi kesin bilince ... Gözlerimi kapattım ve hiç kimseye bakmadım."
(Letâifu'l-İşârât)

Âlûsî de (*rahimehullah*) böyle açıklamıştır.

18)

Yusuf 87:

Şeyh Ebu Katade el-Filistîni (*Allah Onu korusun*):

*"Yakup (*aleyhisselam*), başına gelen musibetin zorluğunun en son noktaya ulaşmasının, kurtuluşu/ferahlığın gelmekte olduğunu bildirdiğini anladı ve oğullarına dedi ki:*

"Gidin de Yusuf ve kardeşi hakkında iyi bir araştırma yapın. Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Çünkü Allah'ın rahmetinden ancak kafirler topluluğu ümit keser."

Aynı şekilde (Tebük seferinden) geri kalan üç kişinin (radiyallahu anhum) başına da benzer bir durum gelmişti: "Canları kendilerine dar geldi/sıktı" (Tevbe 118) Ve ardından ferahlık ve tevbe geldi.

Buradan anlaşılıyor ki, sıkıntının son noktalarında sabretmek, ferahlığın başlangıcı demektir.

O halde Allah'a karşı kesin bir güvenle birlikte sabrı bırakmayın."

19)

Yusuf 93:

"Şu gömleğimi götürüp onu babamın yüzüne bırakın da görür hale gelsin. Ve bütün ailenizi bana getirin."

Yusuf (aleyhisselam)'ın Gömleği ve 3 Farklı Olay

Yusuf (aleyhisselam)'ın gömleği ilk olarak, kardeşleri tarafından üzerine sahte kan sürülerek suçsuz olduklarına bir delil olarak kullanıldı. Ancak bu, onların yalan söylediklerini, hainlik ettiklerini ortaya çıkardı.

Sonra gömleği, Aziz'in karısının iftirasına karşı masumiyetini kanıtlayan bir delil olup Onu temize çıkardı.

Daha sonra da müjdeli haberin aracı olarak kullanıldı ve Allah (azze ve celle) gömlek vesilesiyle babası Yakup (aleyhisselam)'a gözlerini geri verdi.

Yusuf (aleyhisselam)'ın gömleği babasını üzmüş ve ağlatmıştı. Sonra yine Onun gömleği babasını sevindirmişti. Bugün derdimize, üzüntümüze sebep olan şey, yarın mutluluğumuza, sevincimize sebep olabilir.

Yusuf (aleyhisselam) Niçin Kendisi Babasına Gitmedi de Onu Çağırdı?

"...Ve bütün ailenizi bana getirin."

Âlûsî (rahimehullah) tefsirinde -mana olarak- şunları kaydetmiştir:

- Yusuf (aleyhisselam) babasının ani ve tam bir kavuşmaya dayanamayacağını bildiği için öncesinde Ona gömleğini gönderdi.
- Devletteki makamı gereği yolculukta Yusuf (aleyhisselam)'a birçok kişi eşlik edecekti, tek başına babasına yolculuk yapması mümkün değildi. Bu ise babasına ağır gelirdi.
- Ya da (daha doğrusu) şöyle denilir: Eğer babasının yanına gitseydi halkın işleri

aksardı ve bu işleri yürütebilecek başka biri de yoktu. Mısır'da kalıp devlet işlerini idare etmekle meşgul olduğu için gidemedi. Böylece Yusuf (*aleyhisselam*) genel maslahatı özel maslahatın önüne geçirdi.

20)

Yusuf 100:

"...Rabbim gerçekten bana iyilikte bulundu. Çünkü beni zindandan çıkardı ve şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra sizi çölden getirdi..."

Yusuf (*aleyhisselam*)'ın bu sözlerini özenle seçtiği anlaşıyor:

- Kendisine verilen nimetleri sayarken "beni kuyudan çıkardı" demedi. Halbuki imtihanı kuyuda başlamıştı ve zindandan daha zorlu bir yerdi. Çünkü Yusuf (*aleyhisselam*), kardeşlerinin duygularını gözettiler ve kuyuya attıklarını hatırlatarak onları mahcup duruma düşürmek, incitmek istemedi.

- Yusuf (*aleyhisselam*), sanki günah iki taraftan sadır olmuş gibi: "şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra..." dedi. Şöyle demedi: "şeytan kardeşlerimi dürttükten/kışkırttıktan sonra."

Yine Yusuf (*aleyhisselam*): "kardeşlerim bana zulmettikten/beni kuyuya attıktan sonra" diyerek onları kınamadı, bunu şeytana nisbet etti.

Kıssanın Genelinden Çıkan Faydalar

21)

"Yusuf (*aleyhisselam*) kıssası bize öğretiyor ki; hapiste olan çıkacak, hasta olan şifa bulacak, ayrı kaldığı kimse dönecek, üzgün olan sevinecek ve sıkıntı kalkacak Allah'ın izniyle. Ve öğretiyor ki; müminin imtihanının hepsi hayırdır ve Allah ile umutlar boşa gitmez. O halde ümitsiz olma ve Rabbine güven, Ona hüsnü zan et.

Yeryüzünü başının üzerinde taşıma. Allah yeri ayaklarının altında kılmıştır!"

22)

"Yusuf sûresi ilginç bir şekilde ilerlemektedir. Anlatılmak istenen, güzel görünen bir şeyin sonunun kötü olabileceği ve bunun tersinin de mümkün olduğudur. Şöyle ki:

Yusuf (*aleyhisselam*), babası tarafından çok sevilmişti ve bu güzel bir şeydi. Ancak bu sevginin sonucu olarak kuyuya atılmıştı.

Kuyuya atılmak ise korkunç bir olaydır. Fakat bunun neticesinde Aziz'in evinde ikram görmüştü.

Aziz'in evinde ikram görmek güzel bir şeydir. Ancak bunun sonucunda hapse atılmıştı.

Hapse girmek çok kötü bir olaydır. Ama bu durum, Yusuf (*aleyhisselam*)'ın Mısır azizi olmasına vesile olmuştu.

Buradan çıkan mesaj şudur: Ey mümin! Kainatın işleyişi senin idrakinin/kavrayışının ötesindedir. O halde bunu düşünerek kendini yorma. Onu ilmi ve hikmetiyle dilediği gibi yöneten Rabbine bırak. Eğer seni ümitsizliğe sürükleyen olaylarla karşılaşırsan ve onların ardındaki hikmeti anlayamazsan umutsuzluğa kapılma ve şikâyet etme. Bilakis, Allah'ın idaresine güven. Çünkü O, bütün mülkün sahibidir ve O, işleri en iyi şekilde idare edendir.

Ayrıca bu durum, insanın dışarıdan rahmet olarak görünen bir şeye sevinmemesi gerektiğini gösterir. Zira o şey, içinde bir azap taşıyabilir. Aynı şekilde, kötü görünen bir şey aslında bir rahmet vesilesi olabilir.

“Şüphesiz ki Rabbim, (olmasını) dilediği şeyi çok ince idare edendir. Muhakkak ki O, hakkıyla bilendir, her şeyi hikmetle yapandır.” (Yusuf 100)

23)

“-Nebi (*aleyhisselam*)'ın bildirdiği üzere- Allah (*azze ve celle*) Yusuf (*aleyhisselam*)'a güzelliğin yarısını vermişti. Bununla beraber Kur'ân'da Onu güzel diye asla övmedi. Onu ahlakıyla, muhsinlerden olması ile övdü. Güzellik Yusuf'u hapse sokmuştu. İlim ise Onu haptiden çıkarmıştı. Hatta ilmi, Onu Mısır'ın azizi ve ülkenin hazineleri üzerinde yönetici kılmıştı.”

Ve'l-hamdu lillâhi Rabbi'l-âlemîn.